

ROVVILTNEMNDEN I REGION 3 Oppland

Adresseliste

Deres ref

Vår ref

Arkivnr

Dato 03.05.2019

Rovviltnemnda i region 3 – vedtak om kvote for betinget skadefelling på jerv, gaupe, bjørn og ulv 2019/2020

Rovviltnemnda i region 3 gjorde i den 3. mai 2019 følgende vedtak:

Ut fra retningslinjer for iverksetting av fellingstillatelser, bestandssituasjonen i forhold til nasjonale bestandsmål, tapssituasjonen, og tidligere års erfaringer med fellingstillatelser vedtar rovviltnemnda følgende kvote for betingede fellingstillatelser for perioden 1. juni 2018 - 15. februar 2019 for region 3/Oppland:

- 4 betingede skadefellingstillatelser på jerv
- 1 betinget skadefellingstillatelse på gaupe
- 6 betingede skadefellingstillatelser på ulv og
- 2 betingede skadefellingstillatelser på bjørn.

Nemnda kan til enhver tid trekke tilbake betingede fellingstillatelser, for eksempel hvis det blir registrert eller fattet mistanke om annen avgang i løpet av perioden, eller hvis kjønns- og alderssammensetningen blant skuttede dyr er uheldig.

Vedtaket er fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, jf. § 77 og rovviltforskriften § 8, jf. §§ 1 og 3.

Det vises til sekretariatets gjennomgang av bestandsforhold, skadenivå og øvrig faktagrunnlag (vedlagt). Nemndas begrunnelse for en økning av kvoten på ulv i forhold til sekretariatets forslag er som følger:
«Endre frå 4 til 6 på skadefellingskvote for ulv med grunngjeving at ulvebestanden framleis er godt over bestandsmålet og for å vere føre var i forhold til større ulveangrep om dei skulle komme i periode der rovviltnemnda ikkje er så tilgjengeleg. Rovviltnemnda i region 3 hadde også ei skadefellingskvote på ulv i fjor på 6».

Besøksadresse	Postadresse	Fakturaadresse	Telefon	Saksbehandler, innvalgtelefon
Statens Hus	Postboks 987	Fakturamottak SSØ	61 26 60 00	Harald Klæbo, 61 26 60 56
Gudbrandsdalsv eien 186	2604 LILLEHAMMER	Postboks 4104	Telefaks	Elektronisk post
Lillehammer		2307 HAMAR	61 26 61 67	fminpost@fylkesmannen.no
			Org. nr.:	Internett
			970 350 934	http://www.fmin.no

Vedtaket kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser. Event. klage stiles til Klima- og miljødepartementet, men sendes via Rovviltnemnda i region 3, v/Fylkesmannen i Innlandet innen 3 uker etter at dette brevet er bekjentgjort.

Aud Hove
leder av rovviltnemnda region 3.
(sign)

Vedlegg: saksframlegg

Adresseliste:
Miljødirektoratet
Klima- og miljødepartementet

Fylkesmannen i Innlandet

Forslag til vedtak i rovviltnemnda:

Kvotestil betinget skadefelling av jerv, gaupe, bjørn og ulv for 2019/20 i region 3/Oppland:

Ut fra retningslinjer for iverksetting av fellingstillatelset, bestandssituasjonen i forhold til nasjonale bestandsmål, tapssituasjonen, og tidligere års erfaringer med fellingstillatelset foreslår Fylkesmannen følgende kvotestil betingede fellingstillatelset for perioden 1. juni 2019 - 15. februar 2020 for region 3/Oppland:

4 betingede skadefellingstillatelset på jerv
1 betingede skadefellingstillatelset på gaupe
4 betingede skadefellingstillatelset på ulv og
2 betingede skadefellingstillatelset på bjørn.

Nemnda kan til en hver tid trekke tilbake betingede fellingstillatelset, for eksempel hvis det blir registrert eller fattet mistanke om annen avgang i løpet av perioden, eller hvis kjønns- og alderssammensetningen blant skutte dyr er uheldig.

Vedtaket er fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 b, jf. § 77 og rovviltforskriften § 8, jf. §§ 1 og 3.

Sak 13/19; Saksframlegg av 26. april fra Fylkesmannen i Innlandet

Rovviltnemnda skal på det kommende møtet 3. mai 2019 vedta kvotestil betingede fellingstillatelset på bjørn, jerv, ulv og gaupe. Innledningsvis i saken vil nemnda ta stilling til hvilke rovviltarter de har myndighet til å fatte slik kvotestil for. Sekretariatet kommer her med sitt forslag til kvoter.

1. Politiske føringer og lovverk

Følgende dokumenter er lagt til grunn for forslaget:

- St. meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur
- Innst. S. nr. 174 (2003-2004)
- Lov av 19.06.2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Forskrift av 18.03.2005 om forvaltning av rovvilt.
- «Rovviltforliket» av 17. juni 2011
- brev fra Miljøverndepartementet, 23. august 2011, «Oppfølging av rovviltforliket»
- brev fra Klima og miljødepartementet, 28. april 2014, «Tydelig soneforvaltning og høy beredskap».
- brev av 9. juli 2014 fra Klima og miljødepartementet «Skadefelling og begrepet skadepotensial».

2. Om iverksetting av betingede skadefellingstillatelser

Betinget skadefelling er vedtak med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, jf. rovviltforskriften § 8 om felling av enkeltindivid av rovvilt for å stanse eller forhindre skader på bufe eller tamrein, der det på forhånd er fastsatt kvote og vilkår av overordnet myndighet.

Målet med en fellingstillatelse er å felle mest mulig bestemte individer knyttet til bestemte situasjoner (skadevolder), ikke å regulere en rovviltbestand. Fellingstillatelser avgrenses derfor i tid og rom. Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt.

Fylkesmannen kan enten av eget tiltak eller etter søknad fatte vedtak om iverksetting av felling (§ 9) innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnda (§ 8) eller Miljødirektoratet. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling i det enkelte tilfelle skal det legges vekt på føringene i rovviltnemndas forvaltningsplan, jf. kap. 6.2 om terskler for skadefelling i ulike deler av fylket. Forvaltningsplanen for region 3 ble vedtatt av nemnda i mars 2012. En revisjon/oppdatering av planen er igangsatt, målsettingen er en vedtatt ny forvaltningsplan i desember 2019.

Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til:

- områdets betydning som beitemark
- skadenes omfang og utvikling
- potensialet for framtidige skader
- mulighetene for å gjennomføre forebyggende tiltak

En skadefellingstillatelse kan iverksettes i flere områder samtidig, forutsatt at nødvendig kommunikasjon er etablert for å hindre overskyting i forhold til vedtatt kvote.

Etter rovviltforliket 17. juni 2011 sendte Miljøverndepartementet ut et brev (23. august 2011) som presiserte innholdet i forliket:

“Av rovviltforliket i 2011 fremgår det at uttak av dyr som gjør skade på beitedyr i prioriterte beiteområder skal gjøres raskt, og at i slike områder skal miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak. Videre fremgår det at det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein.

Miljøverndepartementet presiserer at uttak av rovvilt kun kan skje i overensstemmelse med bestemmelsene i naturmangfoldloven. Når det gjelder uttak av fredet rovvilt er naturmangfoldloven § 18 sentral. Den slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt (...) bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Dette innebærer at tilstedeværelsen av rovvilt i et område ikke i seg selv er et tilstrekkelig grunnlag for tillatelse til uttak. Det skal gjøres en konkret og helhetlig vurdering av den enkelte situasjon i tråd med krav nedfelt i gjeldende regelverk. I prioriterte beiteområder skal det imidlertid praktiseres en lav terskel for tillatelse til uttak av rovvilt for å avverge skade på husdyr og tamrein. Videre skal Statens naturoppsyn styrkes for å bidra til effektivisering av uttak når rovvilt gjør skade på beitedyr i *prioriterte* beiteområder.

Miljøverndepartementet kan ikke sette et konkret skadenivå som generell terskel for å kunne tillate uttak av rovvilt i prioriterte beiteområder. Ulike forutsetninger hva gjelder påvist skadeomfang, mulighet for å gjennomføre forebyggende tiltak, områdets betydning som beitemark, tidspunkt på året m.v. vil ha betydning i slike vurderinger.

Det aktuelle forvaltningsleddet er imidlertid gjennom rovviltforskriften satt til å gjøre konkrete vurderinger av dette i hvert enkelt tilfelle, og Miljøverndepartementet vil presisere at det er viktig at disse forholdene er vurdert og kommer klart fram i alle vedtak.”

Vedtak om iverksettelse av skadefellingstillatelse etter § 9 er Fylkesmannens eget selvstendige vedtak. Miljødirektoratet vil bli orientert om vedtakene pr. e-post, og de blir fortløpende publisert via Miljøvedtaksregisteret.

I brev av 28. april 2014 fra Klima- og miljødepartementet heter det bl.a.:

«Et tydeligere skille mellom soner skal innebære at vi skal ha lav terskel for tillatelse til uttak av rovdyr som har gjort eller forventes å gjøre skade i prioriterte beiteområder. Det skal også innebære at vi arbeider for å lykkes bedre med gjennomføringen av felling når tillatelse til uttak er gitt. I prioriterte yngleområder for rovdyr skal terskelen for å tillate uttak av rovdyr være tilsvarende høy, og beitenæring og andre interesser skal der tilpasse seg rovdyrenes tilstedeværelse».

I brev av 9. juli 2014 er det gjort rede for begrepet «skadepotensial».

3. Bestandsmål og myndighet til å fastsette kvote for betingede fellingstillatelser

Region 3 (Oppland) har følgende bestandsmål:

- 5 ynglinger av gaupe
- 4 ynglinger av jerv

Det er ingen mål for ynglinger av bjørn og ulv.

Når bestanden ligger over de nasjonalt fastsatte målene for den enkelte region, kan en rovviltnemnd eller Miljødirektoratet tildele kvote for betinget skadefelling på gaupe, jerv, bjørn og ulv til Fylkesmannen for å forhindre at disse artene gjør skade på bufe eller tamrein.

Nemndas myndighet blir basert på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene. I dette notatet er det redegjort for bestandsnivå på de 4 rovviltartene.

Kvote for betinget skadefelling gjelder fra og med 1. juni 2019 til og med 15. februar 2020.

Bestandssituasjonen for de store rovdyra i Oppland

Jerv

I perioden 2016-2018 er det påvist 4-7 årlige ynglinger av jerv i fylket, med et gjennomsnitt på 5,7 årlige ynglinger (tab 1/fig 1a). Årets ynglere registrering av jerv pågår enda. Pr. 16. april er det påvist 6 ynglinger i Oppland.

Andre relevante opplysninger:

Det ble felt 4 jerv under årets lisensfelling 2018/19 – kvoten var på 10 dyr/4 hunddy.

Det er til nå foretatt ett ekstraordinært uttak i regi av Miljødirektoratet; Det er avlivet ei tisper med 2 valper i Åstdalen i Øyer.

SNO har stadfestet yngling i Dovre (her var valpene drept av en annen jerv), i Lom – i Visdalen (Jotunheimen) og i Finndalen/Kjølen (Reinheimen), Skjåk; Lundadalen – Lesja; Skamsdalen. SNO-Oppland holder Miljødirektoratet direkte oppdatert på status for ynglere registreringsarbeidet framover.

Tab. 1: Påviste (antatt/dokumentert) ynglinger av jerv på kjente ynglelokaliteter fra 2001-19. Grønn farge er ynglinger innenfor yngleområdet jf. forvaltningsplan. Registreringsarbeidet er ikke ferdig i 2019. *) Hiuttak foretatt etter vedtak i Miljødirektoratet.

	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	14	15	16	17	18	19
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3						
NOP 001 Skamsdalen (Lesja - N)					x								x						x
NOP 002 Svartdalen (Lesja - N)														x		x			
NOP 003 Grøndalen (Lesja - N)		x		x	x		x							x	x				
NOP 004 Lordalen (Lesja - S)	x		x	x		x		x		x			x	x	x	x	x		
NOP 005 Haverdalen (Dovre)	x		x			x	x		x			x	x		x				
NOP 006 Einbuggdalen (Dovre)																			x
NOP 007 Vulu- Musvoldalen (Sel)				x	x			x				x			x		x		
NOP 008 Samdalen (Ringebu)		x			x					x					x*				
NOP 009 Storfjellet (Ringebu)				x			x							x*					
NOP 010 Tjønseterfjellet (N-Fron)	x	x	x						x	x									
NOP 011 Dalsida Vest (Lesja - N)	x			x												x		x	
NOP 012 Torddalen (Skjåk - N)		x		x															
NOP 013 Kjølen (Lesja/Lom)					x	x	x		x				x	x	x*	x			x
NOP 014 Visdalen (Lom)					x	x		x							x	x	x	x	x
NOP 015 Mysubytta (Skjåk - S)					x	x				x	x	x			x	x		x	
NOP 016 Lundadalen (Skjåk - S)						x	x	x				x			x*		x	x	x
NOP 017 Sikkilsdalen (N-Fron)							x	x								x	x*		
NOP 018 Langsua										x	x			x*					
NOP 019 Jetta (Vågå/Dovre)													x						
Xxx Grimsdalen øst (Dovre)														x*					
NOP 020 Åstdalen (Øyer)															x*				x*)
NOP 021 Skjerdingen (Ringebu)																	x*		

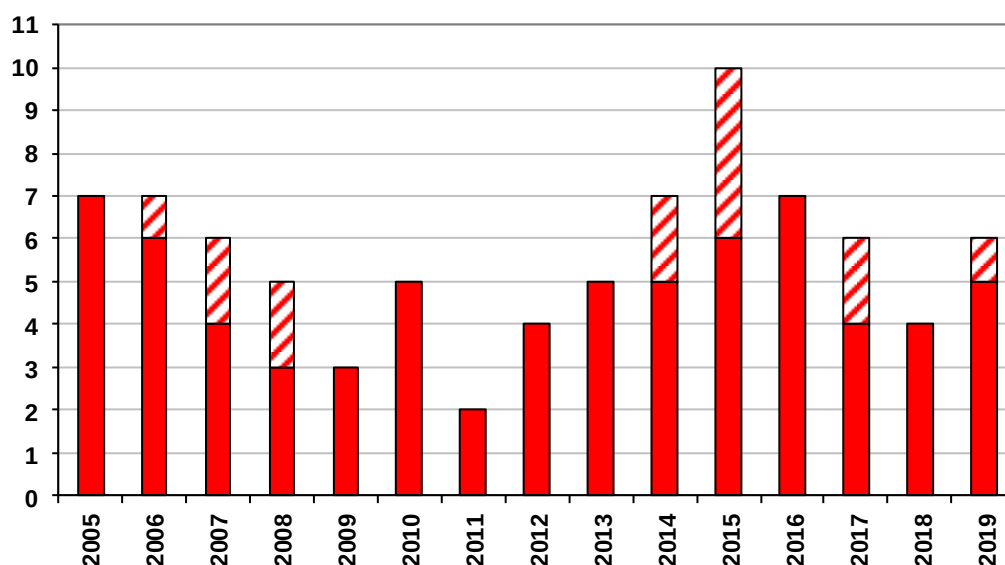

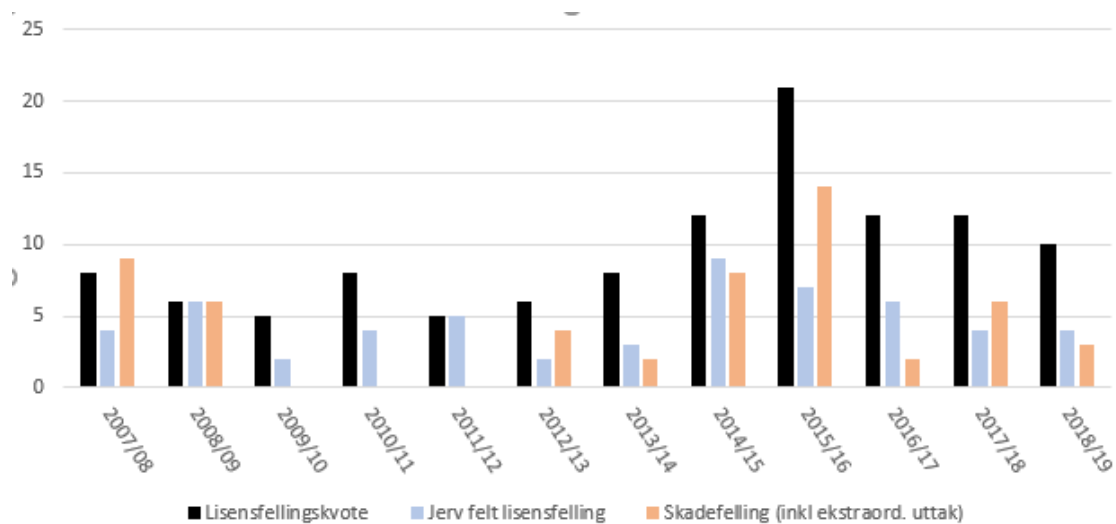
Fig 1a: Registrerte ynglinger av jerv i Oppland 2005-2019. Registreringen i 2019 er ikke ferdig, men det er så langt påvist 6 ynglinger pr.16. april. Hiuttak det enkelte år er markert med skravur.

Resultater DNA-registrering jerv

I løpet av vinter 2017/2018 (inklusive vårperioden) ble det funnet DNA fra 27 jerver i Oppland (tab 2) 1b)

Tab 2. Resultater av DNA overvåkning av jerv i Oppland/region 3

	Ant. fungerende prøver	Ant individer	Hunner/ Hanner	Individer med hovedtilhold i Oppland, geografisk midtpunkt (Rovdata)
2013	97	25	10/15	
2014	95	31	15/16	28
2015	64	27	8/19	20
2016	107	32	15/17	21
2017	84	30	17/13	19
2018	98	27	13/14	20

Fig 1b. lisensellingskvoter og uttak jerv Oppland region 3.

Gaupe

Årets overvåkingsdata på gaupe er ikke sluttrapportert. Endelig rapport vil foreligge i juni 2019. I perioden 2016-2018 er det påvist 3,5-6 årlige ynglinger av gaupe i fylket, med et snitt på 4,8 årlige ynglinger (tilnærmet på bestandsmålet). Dette tilsvarer om lag minimum 29-37 gauper totalt før jakt, i en gjennomsnittbestand over tid, og over et stort sammenhengende område.

Det ble under årets kvotejakt felt 6 dyr av totale kvoten på 6 dyr (fig. 2a-b/tab. 3).

Etter Rovdatas oversikt er gaupebestanden på landsbasis fortsatt under bestandsmålet. I perioden 2013-2018 har en i alle fem årene vært under bestandsmålet nasjonalt (fig 2 c). I samme periode har region 3/Oppland vært over, eller på bestandsmålet (fig. 3).

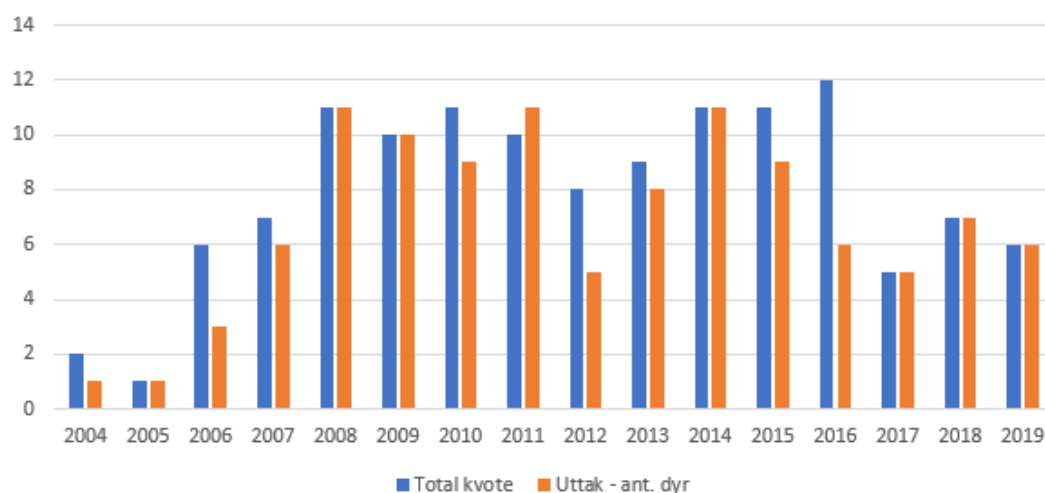

Fig 2 a. Kvoter og avgang av gaupe under kvotejakt, Oppland

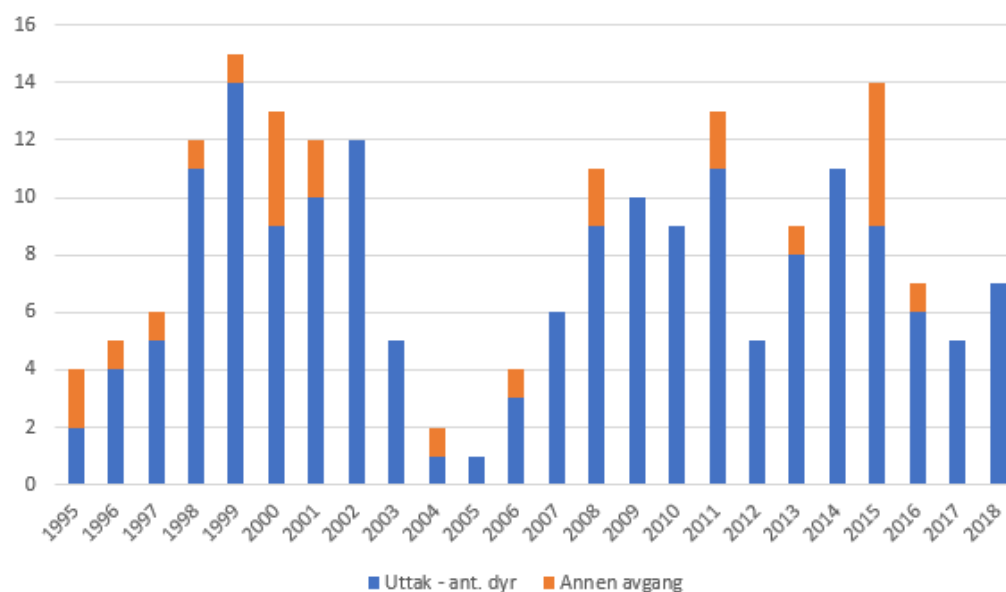

Fig. 2 b. Kvoter og avgang av gaupe under kvotejakt, Oppland.

Tab. 3 Uttak av gaupe, kvotejakt 2019.

Kommune	Kjønn	Alder	Dato
Ringeby	Hunn	Voksen	01.02.19
Øyer	Hann	Unge	21.02.19
Øyer	Hann	Voksen	22.02.19
Søndre Land	Hann	Voksen	23.02.19
Skjåk	Hann	Unge	26.02.19
Vang	Hunn	Unge	10.03.19

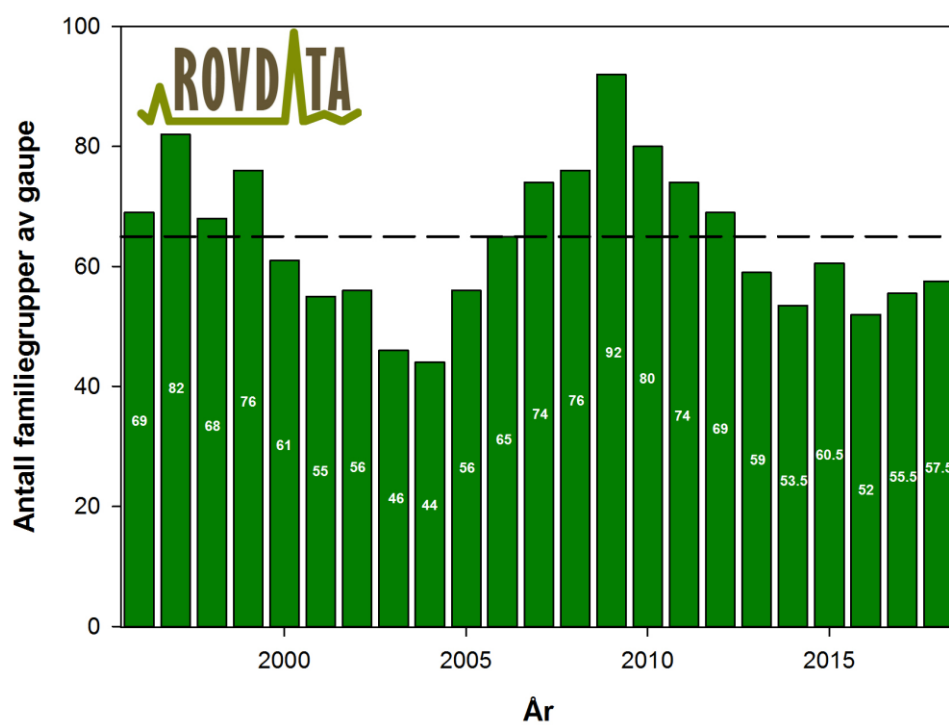

Fig 2 c. Antall familiegrupper (minimum) på landsbasis.

Fig 3. Antall registrerte familiegrupper av gaupe i Oppland 1997-2018. For 2018/19 er tallene ikke klare, men registreringene går fram av fig 4.

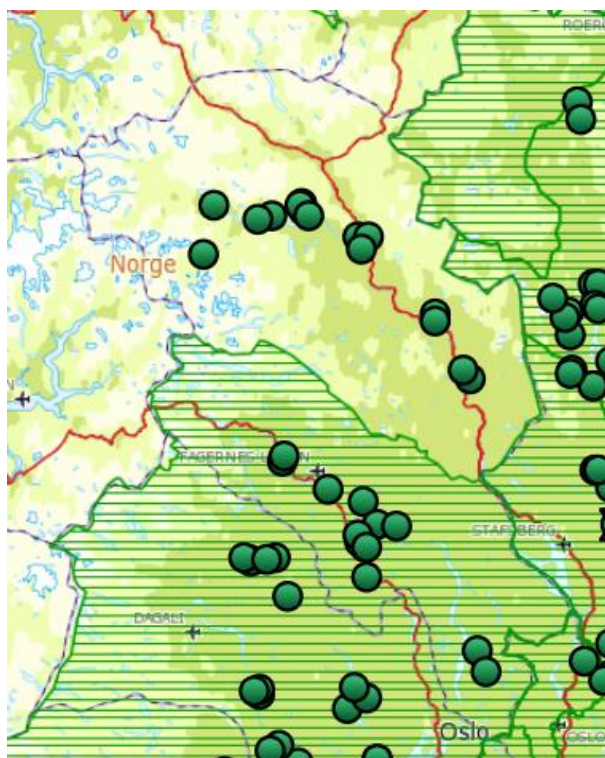
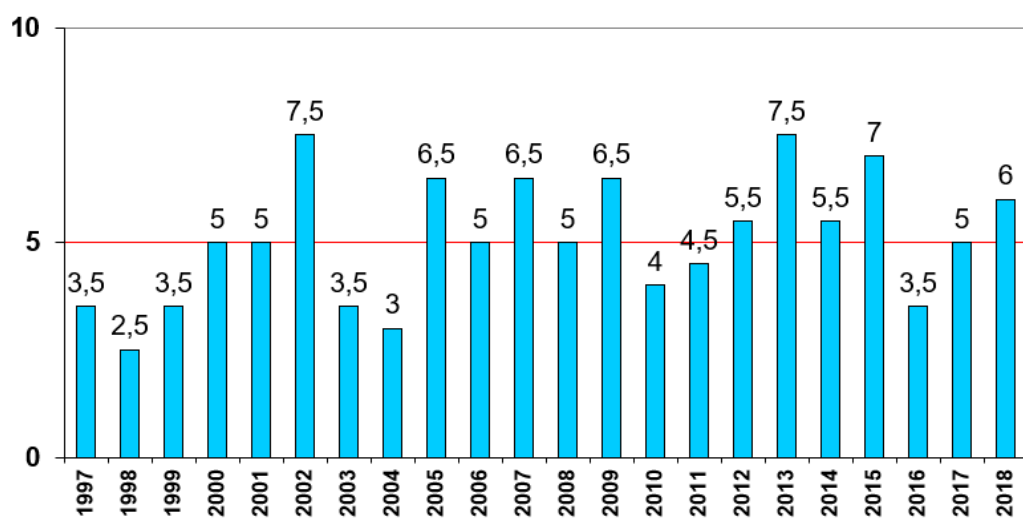

Fig 4. Familiegrupperegistreringer gaupe 2018/19 (merk; en gruppe kan være registrert flere ganger).

Bjørn

Antall beregnede ynglinger av bjørn i Norge (7,7 ynglinger) ligger fortsatt et stykke under det nasjonale bestandsmålet for bjørn (13 ynglinger). I de senere år har antall bjørn verifisert på DNA vært på 120-140 individer. Kjønnssforholdet mellom hann og hunnbjørner er blitt jevnere noe som har vært forvaltningsmålet.

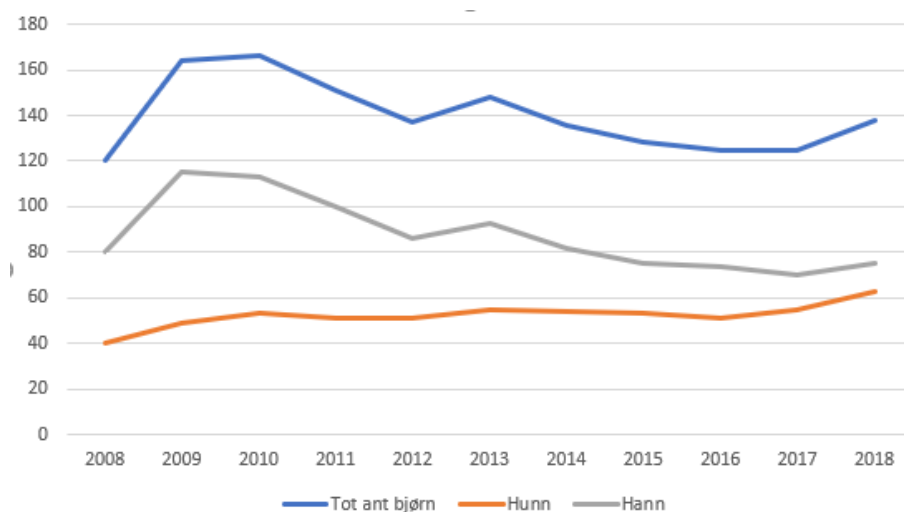

Fig. 5. Antall bjørn i Norge påvist gjennom DNA. Det er blitt et jevnere forhold mellom hanner og hunner av bjørn i Norge.

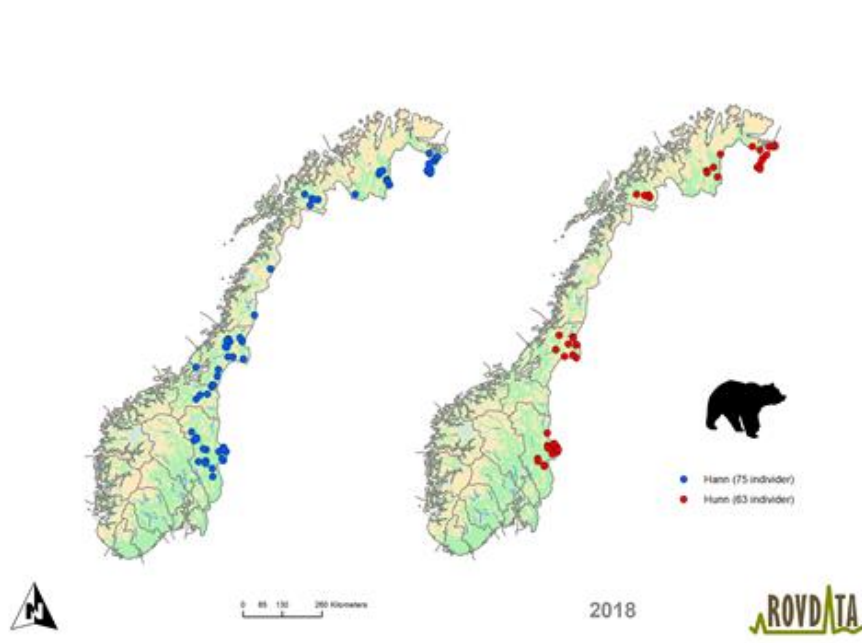

Fig. 6 Brunbjørn registrert i Norge i 2018

Det er ikke påvist ynglinger av bjørn i Oppland i nyere tid. Regionen har i de siste årene hatt forekomst av en del streifindivider av bjørn, men også av individer som har hatt opphold i lengre tid i fylket. Det er påvist overvintringer av bjørn siste gang i 2015 (Ringebu/Stor-Elvdal), men ikke i de to vintrene forut for dette. En bjørn overvintret i 2016/17 i Stor-Elvdal kommune, noen hundre meter fra grensen mot Ringebu.

Hedmark har faste bestander av bjørn (tab 4a)

Tab. 4a: Brunbjørner påvist ved hjelp av DNA i Hedmark i perioden 2010 til 2018 fordelt på kjønn, antall brunbjørner som er registrert i Hedmark tidligere, estimert på yngling og antall brunbjørner som er registrert døde i Hedmark i samme periode (felt under skadefelling er angitt i parentes).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totalt	48	38	37	41	43	43	46	48	44*
Hannbjørn	38	28	25	26	26	22	28	27	19
Binner	10	10	12	15	17	21	18	21	25
Estimert antall ynglinger	1,3	1,5	1,5	2,1	2,2	2,4	2,3	3,0	3,3
Avgang	6 (3)	5 (5)	4 (3)	3 (0) ³	2 (2)	2 (2)	4 (4)	2 (1)	2(1)

*Individet Z15-423/HE192ble også registrert i Oppland i 2018.

Alle individene som er registrert på DNA i region 3 er hannbjørner. Det ble felt en bjørn på skadefelling i juli 2013, i Ringeby kommune. Det ble felt 2 bjørner på skadefelling i mai i 2014 (Gausdal og Øyer). Etter dette er det ikke felt bjørn på skadefellingstillatelser i Oppland.

Antall positive DNA-prøver fra Oppland har gått ned fra 50-60 hvert år til ca 10 i 2015/16 og bare 2 i 2017. Dette gjenspeiler at aktiviteten og antall bjørn i fylket har gått ned (tab 4b).

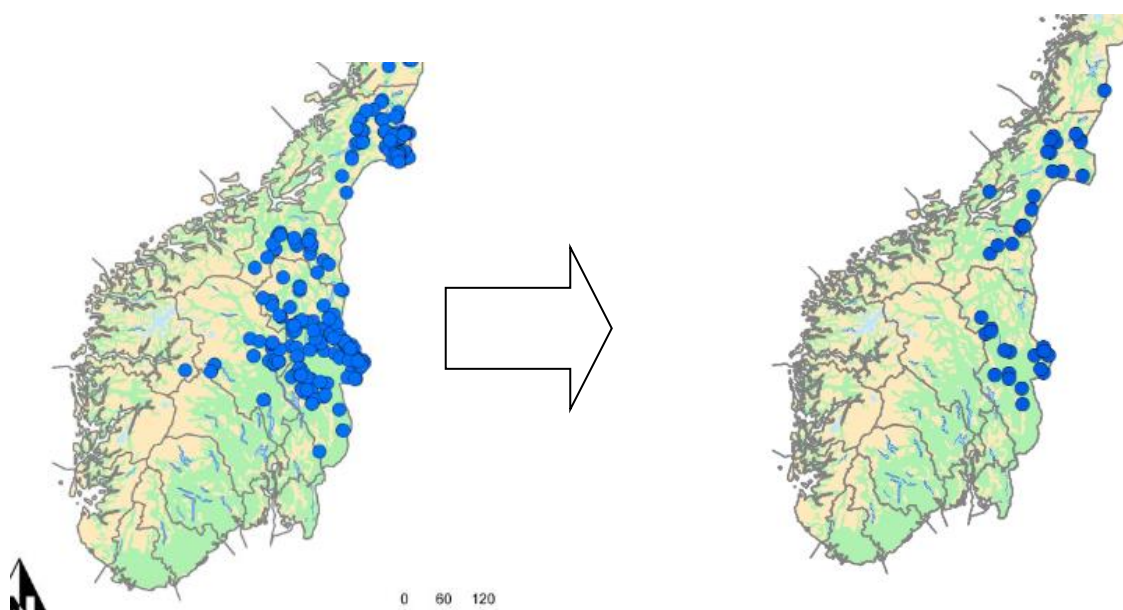

Fig 7. Nedgangen av tetthet av hannbjørn fra 2010 (tv) til 2018 (th)

Tab 4b: Antall individer i region 3 påvist gjennom DNA (møkk og hår). Noen av individene kan være påvist i andre regioner samme registreringsår. De to bjørnene ST3 og OP1, har hatt hovedtilhold i Oppland ut fra antall DNA-funn. Begge er nå døde (2012). ST3 ble tatt ut på vårsnø i april 2012, OP1 tatt ut på lisensfelling Hedmark oktober 2012. For 2013 er det bare OP2 som har «hovedtilhørighet» i Oppland.

	Antall positive prøver	Antall ulike individer
2006		2
2007	60	11 (5 med «hovedtilhold» i Oppland)
2008	48	4 (1 med «hovedtilhold» i Oppland)
2009	52	6 (5 med «hovedtilhold» i Oppland)
2010	57	10 (8 med «hovedtilhold» i Oppland)
2011	61	10 (9 DNA, en i tillegg felt)
2012	29	6 (2 indiv med «hovedtilhold» i Oppland).
2013	7	5 (bare en, OP2 med «hovedtilhold» i Oppland).
2014	5	3 (1 med «hovedtilhold» i Oppland)
2015	10	1 (1 med «hovedtilhold» i Oppland)
2016	10	2 (de to individene er «plassert» i Hedmark, da de også har hatt mye tilhold der)
2017	2	
2018	3	Et av individene påvist i Hedmark er også påvist i Oppland i år, men det er ikke påvist «egne» individer i Oppland i 2018.

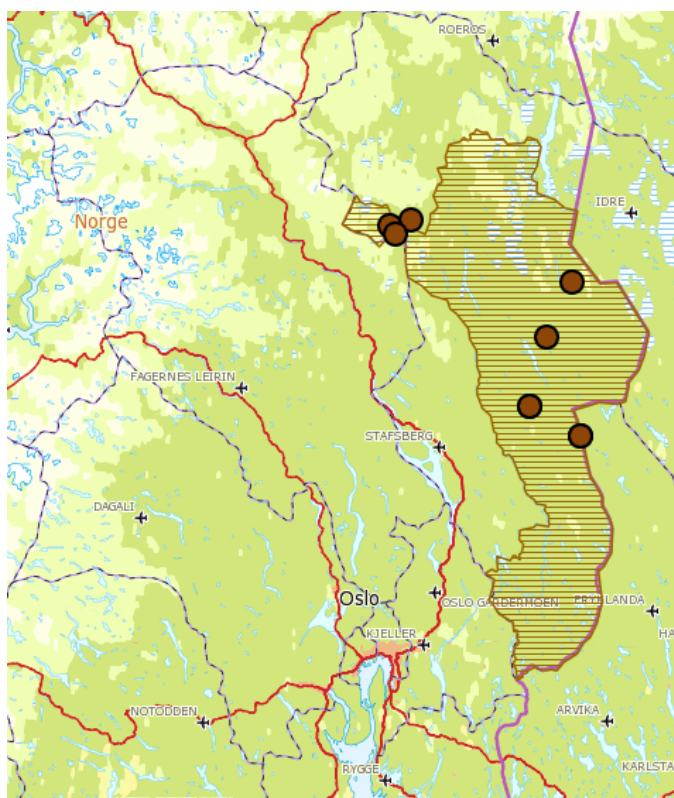

Fig 8. Observasjoner av bjørn (ant/dok) i Hedmark og Oppland hittil pr. 17. april i 2019.

Som tidligere år er bjørnebestanden konsentrert i grenseområdene mot Sverige, Finland og Russland, og det ble påvist flest bjørner i fylkene Finnmark (49), Hedmark (44) og Trøndelag (32). Ut fra antall påviste hunnbjørner blir det beregnet hvor mange bjørnekull som er født inn i bestanden. Beregningene fra Rovdata viser at det ble født åtte bjørnekull (7,7) i landet i 2018. Det er under det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige bjørnekull. Det er likevel en oppgang på ett kull fra i 2017 (6,9). De fleste rovviltregionene i landet var under bestandsmålet i 2018, bortsett fra rovviltregion 5 (Hedmark) som i fjor og året før var over bestandsmålet.

Ulv

Det er ikke påvist ynglinger av ulv i Oppland de siste år, men regionen har i de siste årene hatt besøk av streifindivider.

Tab 4c. De viktigste hendelser/skadesituasjoner med ulv i Oppland de senere år.

	Kommune	Påvist skade av ulv	Erstattet til ulv	Skadeperiode	Felt dato	Skadeperiode, varighet	Merknad
2006	Lesja	33	35	8. mai- 31. mai	31/5	22 d.	Skadefellingstillatelse gitt av direktoratet
2007	Ringebu	26	29	1.-4. juni	-	4 d	
2009	N-Fron	61	225	12/6-23/7	16/7 2/7		2 ulver gikk sammen, det ble gitt 1 mill fra M-dir til forsinka slipp
2010	Ringebu/Øyer	22	45	13/6-27/6	27/6 27/6	14 d	2 ulver felt, den ene i nødverge
2012	Lesja	96	430	15/6-1/10	17/6	100 d	Den ene av de to ulvene gikk der stort sett hele sommeren
2013	Gausdal	28	106	26/5-9/6	-	14 d	
	Ø-Slidle	39	146	23/6-13/7	16/7	20 d	Skadene var i grenseområdene mellom Fron og Ø-Slidle
	Fron	91	211	23/6-16/7			
	Dovre	11	95	22/6-17/7	-		
	Vang	8	8	8/6-9/6	9/6	1	
2014	Dovre/Vågå/ Fron				10/5 15/5	0	Ble felt en ulv i Vågå forut for skade, i tillegg ble en ulv tatt ut i Fron i mai forut for skade
	N-Aurdal	33	53	26-29/12	31/12	3 d	Skade på tamrein
2015	Ringebu				17/5		Felt før skade
	Lillehammer	15		5/6-6/6	5/6		Ikke søkt om erstatning
	N-Fron/Sel	29	139	18/6-20/7	20/7	33 d	
2016	Lesja	2	4	23/5-24/5	25/5	3 d	
	N-Fron	30	121	12/6-19/6	19/6	7 d	
2017	Ringebu	12	173	19/6	19/6	1 d	
		43		25/6-5/7	-	10 d	Ble påskutt, ettersøk Senere felt i 2017, Hedmark
	Gran/Østre Toten	294	720	1/6-7/8	7/8	67 d	
2018	Jevnaker	14		26/5-22/9	6/10	110 d	Ulven ble felt på lisensfelling
	Gausdal	5		17/5		1 d	Ingen observasjoner i etterkant
	Øyer	33		13-14/6	14/6	2	

Forekomsten av ulv i region 3 vil avhenge av bestandsstatus og sosiale forhold i flokkene i forvaltningssonen for ulv øst for region 3 (region 4 og 5), og særlig av bestandsforholdene i Sverige. Av de ulver som er felt på skadefelling i region 3, har de fleste vandret inn fra Sverige (fig 9).

I Sverige ble det i vinter (2019) ikke gjennomført lisensfelling, siden de ønsker å bygge opp sin ulvebestand for å opprettholde «gynnsam bevarandestatus». Derfor vil man kunne forvente at den svenske ulvebestanden vil vokse, og dette vil kunne medføre et økt antall streifulv inn i Norge.

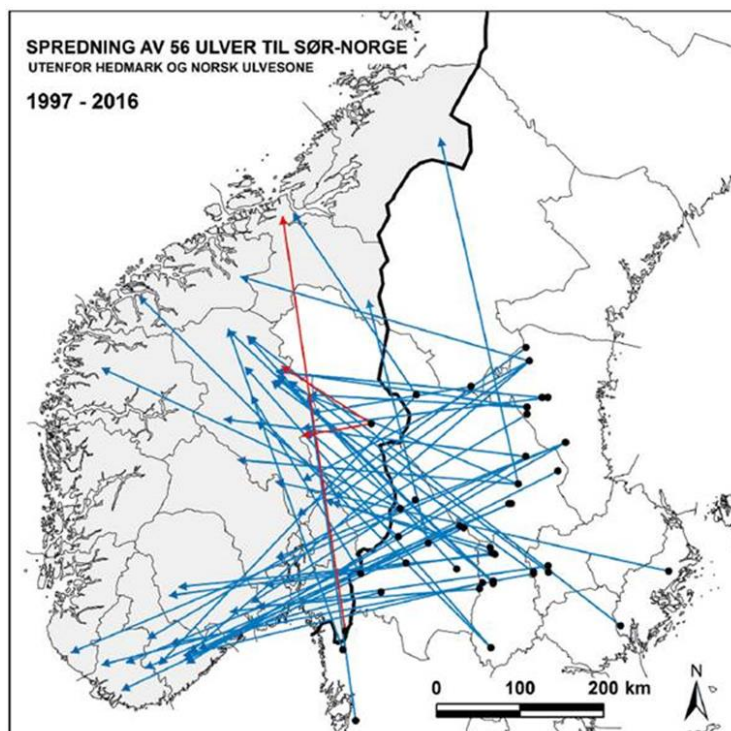

Fig. 9. Spredning av ulv til Sør-Norge utenfor ulvesonen.

Bestandsnivå 2018/19

De siste opplysningene om bestandssituasjonen for ulv per dags dato er rapport «Ulv i Norge pr. 20 mars 2019, foreløpige konklusjoner for vinteren 2018-2019». Rapporten er utarbeidet av Høgskolen Innlandet. Opplysningen nedenfor er hentet fra denne rapporten.

For registreringssesongen 2018-2019 er det pr. 20. mars dokumentert totalt 99-102 ulver i Norge eller på begge sider av riksgrensen mot Sverige. Når de 17 ulvene som er kjent døde i samme periode trekkes fra, er det foreløpig registrert 82-85 ulver i Norge, hvorav 48-50 ulver med helnorsk tilhold. Dette er en liten nedgang sammenlignet med fjorårets registreringssesong (2017-2018) hvor det pr. april ble dokumentert 87-88 ulver med helnorsk tilhold eller med tilhold i revir på tvers av riksgrensen etter at de 28 ulvene kjent avlivet i samme periode er trukket fra.

Det er pr. 20 mars 2019 dokumentert fem sikre valpekull med helnorsk tilhold, tre valpekull i grenserevir og to valpekull hvor det er usikkert om revirgrensen strekker seg på tvers av riksgrensen. Alle ti valpekull har tilknytning til norsk ulvesone. I tillegg ble det i mai 2018 påvist valpekull i grensereviret Juvberget, men valpene er ikke påvist så langt i årets overvåkningsperiode. Sammenlignet med status pr. 30 april 2018 (åtte helnorsk valpekull og 5 i grenserevir) er det i overvåkningsperioden 2018-2019 registrert en liten nedgang i antall valpekull/ynglinger.

Ulvens utbredelse i Norge i perioden 2018-2019 er konsentrert til fylkene som inngår i ulvesonen, dvs. Hedmark, Akershus, Oslo og Østfold. Det er kun påvist åtte ulver utenfor disse fylkene i overvåkningsperioden, hvor fem av disse ulvene er skutt i samme periode. De tre resterende individene er påvist i Sogn og Fjordane (desember 2018), Finnmark (Pasvik, desember 2018 og januar 2019) og Trøndelag (Lierne, januar 2019).

Det er ikke bestandsmål for ulv i Oppland. Det er likevel ingen regel mot at enkeltdyr kan opptre, men skadeomfanget skal begrenses mest mulig bl.a. gjennom lisensfelling og skadefelling.

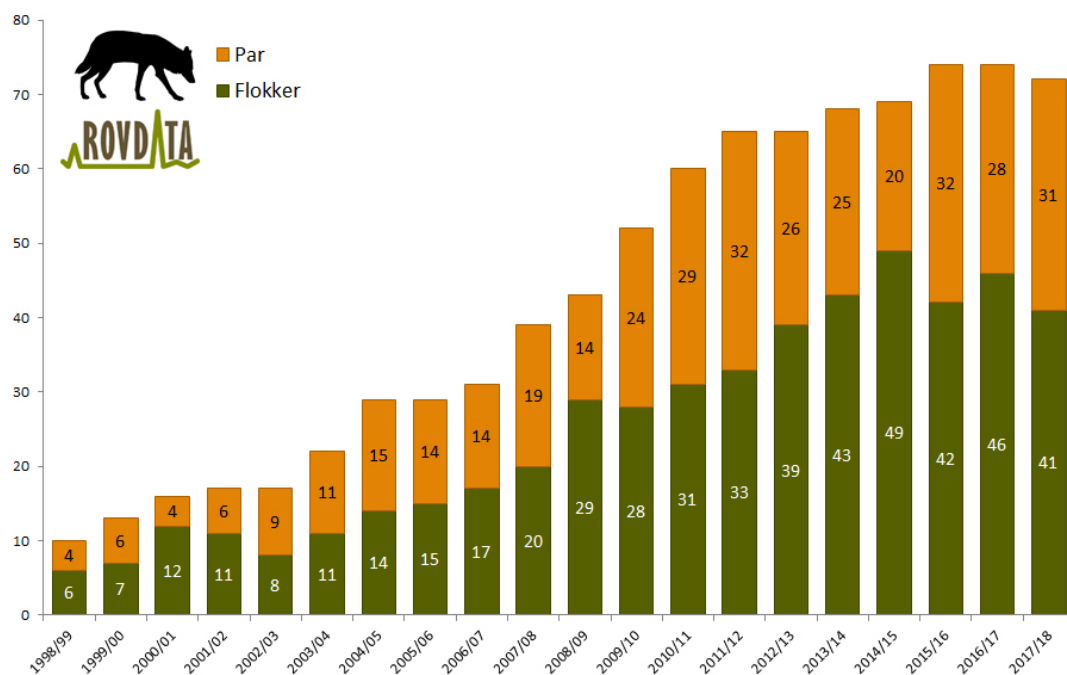
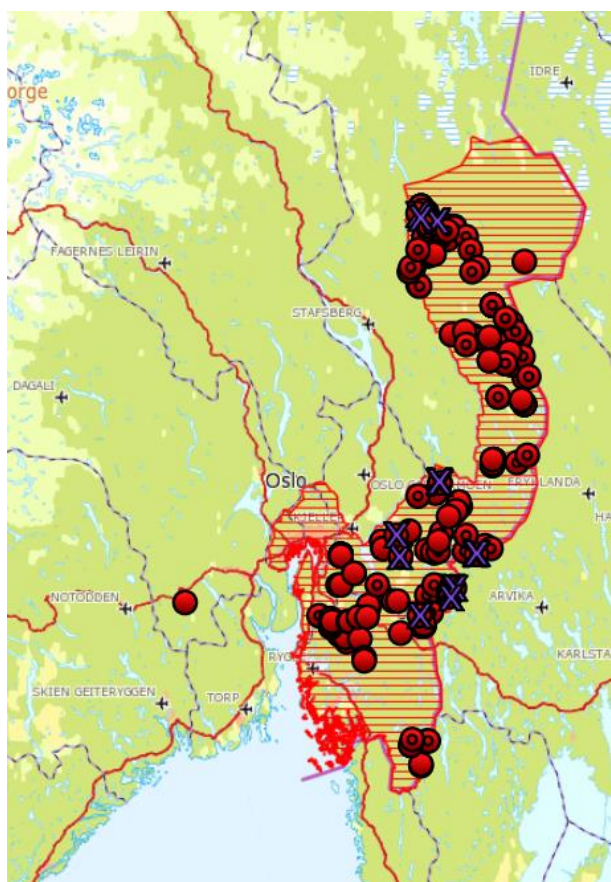

Fig. 10. Ulveflokker og revirmarkerende par av ulv i Skandinavia i perioden 1.oktober – 28. februar i årene 1998/99 – 2017/18.

● Antatt/dokumentert ulv

Fig 11. Ulveobservasjoner påvist av SNO fra 1. januar 2019 - 24. april 2019. De blå kryssene indikerer «spordeling», dvs flere dyr har skilt lag.

Om genetisk viktige ulver

Det vises til brev fra Klima- og miljødepartementet 24. april 2018 om skadefelling og ekstraordinære uttak av ulv samt den genetiske situasjonen for ulvebestanden, samt Miljødirektoratet av 30. april 2018. Av brevet fra direktoratet framgår det:

"Det kan ikke forutsettes at ethvert genetisk verdifullt individ i populasjonen kan identifiseres til enhver tid, for eksempel ved akutte skader på sau og tamrein på sommeren, eller i områder uten snødekke. Det skal likevel, så langt det er mulig, gjennomføres forsøk på innsamling av prøve for identifisering av genetisk status før det fattes vedtak om felling."

Å følge opp og sikre biologiske prøver fra ulv i barmarksesongen er svært utfordrende. Ofte skjer første observasjon av en ulv i beitesesongen i forbindelse med en skadesituasjon hvor ulv er påvist skadevolder. Dermed vil det i beiteprioriterte områder være en fortløpende avveining mellom hensynet til å avdekke genetisk status og skadepotensialet dersom fellingsforsøk utsettes. Selv om det er utfordrende, så må det likevel gjennomføres et rimelig forsøk og innsats for å avdekke genetisk status før fellingsforsøk iverksettes. Innsats for å avdekke genetisk status må fortsette hele den tid fellingsforsøk pågår i de tilfeller genetisk status ikke har blitt avdekket i forkant av iverksetting.

Når fylkesmannen har fattet vedtak om skadefelling på ulv er det et krav at det fremgår tydelig av vedtaket hvilken innsats som har blitt gjort for å avdekke genetisk status, samt andre relevante vurderinger knyttet til dette. Det skal også presiseres at tillatelsen til enhver tid kan trekkes tilbake dersom DNA-analyser viser at det er et genetisk viktig individ av ulv.

4. Oppsummert bestandsstatus

Tab 5. Bestandssituasjonen for de store rovdyra i Oppland og bestandsmål.

	- 10	- 11	- 12	- 13	- 14	- 15	Ynglinger 2016	Ynglinger 2017	Ynglinger 2018	Snitt tre siste år	Best. mål	Bestandsmål oppnådd?
Gaupe	4	4,5	5,5	7,5	5,5	7	3,5	5	6	5 (4,8)	5	Ja
Jerv	5	2	4	5	7	10	7	6	4	6 (5,7)	4	Ja
Bjørn	0	0	0	0	0	0	0	0		-	0	Ja
Ulv	0	0	0	0	0	0	0	0		-	0	Ja

Kilde: Bestandsrapporter fra det nasjonale overvåkingsprogrammet–Rovdata.

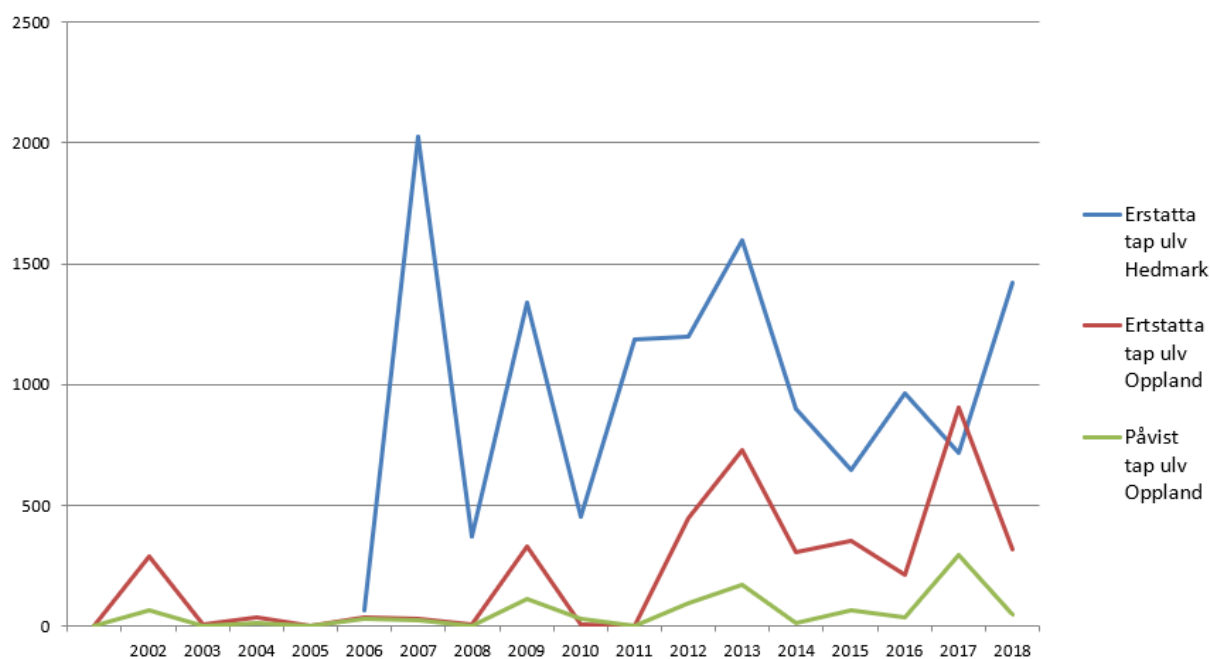
Region 3 har oppfylt bestandsmålet på gaupe for 2018. For jerv har regionen ligget godt over bestandsmålet de senere år. Dette betyr at rovviltneemnda har myndighet til å fastsette kvote for betinget skadefelling for alle fire rovviltartene 2017/18 jf. §§ 7 og 8.

5. Tap av sau og tamrein til rovvilt

De siste beitesesongene er det erstattet 2.600 - 5.900 sau årlig i fylket (tab 6). Det ble en foreløpig topp i 2013 i erstatningene for bufe med 5900 dyr erstattet som tapt til fredet rovvilt, mot 2600 dyr i 2016. Dette er det laveste tapsomfang vi har hatt på mange år. Tamrein er langt mer begrenset (tabell 4 og 5). Jerv og gaupe er de største skadegjørerne blant rovviltet på sau i regionen. Skademønsteret viser flest skader mot siste halvdel av beitesesongen når det gjelder jerv, med særlig store skader i slutten av august/begynnelsen av september. Erfaringsmessig kan både bjørn og ulv gjøre relativt store skader i visse beiteområder. Både ulv og bjørn kan streife over store områder under utvandringen og kan således komme raskt og relativt uforutsigbart inn i fylket. Skadene voldt av ulv i Oppland har variert mye de siste årene. I 2017 var det store tap i Oppland. Det er derfor ønskelig å ha muligheten til å kunne iverksette fellingstillatelse på alle de fire store rovdyra i fylket ved akutte tap i beitesesongen.

Tab 6. Sau erstattet som tatt av ulike rovviltarter i Oppland 2002-2018.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gaupe	1461	1321	2079	1437	1070	1346	820	688	562	550	362
Jerv	2079	1445	1461	2703	1927	2650	2068	1761	1319	1220	1286
Bjørn	691	798	691	614	314	667	250	168	319	133	181
Ulv	9	332	9	0	444	727	304	354	211	905	318
Kongeørn	105	151	105	228	433	451	94	124	43	89	81
Freda rovvilt	86	212	86	42	157	56	206	212	146	312	167
Totalt	4431	4259	4431	5029	4345	5897	3742	3307	2600	3209	2395

Fig 12. Erstatta og påvist tap til ulv – Oppland, erstatta tap Hedmark.

Tab 7. Tamrein erstattet som tatt av ulike rovviltarter i Oppland 2010-2017.

	-09/10	-10/11	11/12	-12/13	-13/14	- 14/15	-15/16	-16/17	- 17/18
Gaupe	6	15	9	3	0	6	0	5	5
Jerv	22	10	8	67	64	35	62	51	64
Bjørn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ulv	0	0	0	0	5	53	0	0	0
Kongeørn	26	21	22	65	99	50	101	70	54
Freda rovvilt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	54	46	39	135	168	144	163	126	123

6. Skadefellingstillatelser og avgang de senere år

Fylkesmannen har årlig iverksatt en del fellingstillatelser, særlig på jerv. Forrige sesong vedtok nemnda følgende kvote:

- 4 betingede skadefellingstillatelser på jerv
1 betingede skadefellingstillatelser på gaupe,
6 betingede skadefellingstillatelser på ulv
2 betingede skadefellingstillatelser på bjørn.

Tab 8. Kjent avgang av rovvilt i Oppland f.o.m. jaktåret 1989/90-2019/20 (jaktår: 1. april – 31. mars.)

Total kjent avgang av store rovdyr i Oppland, 1990-2019 (sist oppdatert 17.04.2019)																																		
Jaktår		89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	Sum	
Gaupe	Skadefelling																																0	
	Kvotejakt		3			0	0	2	4	5	11	14	9	10	12	5	1	1	3	6	11	10	9	11	5	8	11	9	6	4	5	7	5	187
	Trafikk-drept						2	1	1	1	1	4	2				1					1		1			4	1	1			1	23	
	Illegalt uttak																								1							0		
	Sykdom																						1									1		
	Ukjent																	1															1	
	Sum		3	0	0	0	0	4	5	6	12	15	13	12	5	2	2	3	6	11	11	9	13	5	9	11	13	7	5	5	7	6	212	
Jerv	Skadefelling																1		1	2						4	2		2	2	1	1	16	
	Lisensfelling										2	2	0	1	2	4	3	3	5	4	6	2	4	5	2	2	9	7	6	4	4	4	81	
	Hi-uttak												3						3	7	6						8	12		5		3	47	
	Trafikk-drept																															0		
	Illegalt uttak			2											1			3															6	
	Ukjent																		1						1			1					3	
	Sum			2	0	0	0	0	0	0	0	2	2	3	2	2	4	7	4	9	13	12	2	4	6	6	4	18	21	8	10	5	7	153
Ulv	Skadefelling												2						1				2	2		1	2	3	3	2	2	1	21	
	Trafikk-drept																	1								1							2	
	Lisensfelling																																0	
	Nødverge																						1										1	
	Illegalt uttak		1																												1		2	
	Sum		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0	2	3	0	1	3	3	3	2	2	2		26	
Bjørn	Skadefelling																		1	1			2	2	1	1	2			1			11	
	Trafikk-drept																																0	
	Lisensfelling																																1	
	Annet						1**																1										0	
	Sum					1														1	1	1	2	2	1	1	2	0		1	0		13	
**Død under forsøk på flytting																																		

7. Oppsummering og tilrådning fra sekretariatet:

I 2018 ble det av Fylkesmannen gjort følgende skadefellingsvedtak (iverksettelse og forlengelser jf.

Miljøvedtaksregisteret)

Jerv: 9 (2 avslag)

Gaupe: 2 (2 avslag)

Bjørn: 7 (ett avslag)

Ulv: 17 (1 avslag)

Jerv, gaupe, bjørn og ulv

Ut fra bestandssituasjonen i region 3, og erfaringsmessige skadesituasjoner som kan oppstå, mener fylkesmannen det er grunnlag og behov for å ha en skadefellingskvote på både *jerv*, *gaupe*, *bjørn* og *ulv* for 2019/20.

For *jerv* vurderes delbestanden i fylket som rimelig stabil. Antall ynglinger varierer naturlig nok fra år til år, men ut fra DNA er individtallet forholdsvis stabilt. Erfaringsmessig har en hatt skadefellingstillatelser gående i 3-5 ulike områder i fylket pr. beitesesong, det har imidlertid vært vanskelig å få effekt av fellingsforsøkene. Det vil være vanskelig å forutse skadeutviklingen kommende beitesesong. Den vil også avhenge av hvorvidt det er aktuelt med eventuelle ekstraordinære uttak våren 2019. Ut fra dette og forventet behov for å iverksette skadefellingstillatelser, tilrår vi at skadefellingskvoten settes til **4 dyr**.

For *gaupe* vurderes bestanden som noe oppadgående.. Vi er fortsatt under bestandsmålet nasjonalt. Søknader om skadefelling av gaupe har begrenset omfang, og det er aldri blitt felt noe gaupe på barmark i Oppland. Ut fra dette tilrår vi en kvote på **1 dyr**.

Ut fra kjent aktivitet av *bjørn* i 2016-2018 som er betydelig lavere enn foregående år og erfaringer fra de senere års skadeutvikling/fellingstillatelser, mener vi det vil være tilstrekkelig å ha en kvote på **2 dyr** for å kunne håndtere forventet skadesituasjoner. En ligger fortsatt betydelig under bestandsmålet nasjonalt, men det vurderes som oppnådd i Hedmark, og det er kun hannbjørner som erfaringsmessig vandrer inn i Oppland.

For *ulv* kan vi som i fjor påregne streifdyraktivitet med bakgrunn i bestandsforhold på både norsk og svensk side. Med bakgrunn i skadesituasjonene som oppstod i perioden 2009-2018, tilrår vi en kvote på **4 dyr**.

Vurdering av miljørettslige prinsipper

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet, som i slike vedtak som her. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig, jf. naturmangfoldloven § 8. Vi viser i den forbindelse til beskrivelsen av bestandssituasjonene i dette saksframlegget, som er hentet fra Rovdata, samt til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Sekretariatet vurderer at et ev. uttak opp til kvotestørrelsene er forsvarlig ut fra bestandsmålsettingen for de enkelte artene. Det er i den forbindelse lagt vekt på kunnskap fra de skandinaviske forskningsprosjektene på rovvilt de siste årene. I tilråningene er det også lagt vekt på erfaringene med tidligere års kvoter for betinget skadefelling. Sekretariatet anser at kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. Førre-var-prinsippet i § 9 kommer i hovedsak til anvendelse der man ikke har tilstrekkelig kunnskap. Kunnskapen er i dette tilfellet god, og sekretariatet legger derfor førre-var-prinsippet liten vekt i denne saken. Dersom det identifiseres genetisk viktige ulver, blir det opp til Fylkesmannen i samråd med Miljødirektoratet å gjøre vurderinger i forhold til skadefelling og evt. andre tiltak. Det foreligger god kunnskap om den samla belastningen som de store rovdyrene utsettes for, jf. naturmangfoldloven § 10.

Det er god kunnskap om ulike dødsårsaker og overlevelsen hos de fire artene, og det er tatt hensyn til dette i tilråningen om kvotene. Vedtaket gjelder felling av rovvilt og sekretariatet anser at § 11 (prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver) ikke er relevant i denne saken. Sekretariatet anser § 12 (prinsippet om miljøforsvarlige teknikker, driftsmetoder og lokalisering) er lite aktuelt i dette vedtaket, men viser til at det ved søknader om fellingstillatelser vil bli lagt vekt på prinsippet om geografisk differensiert forvaltning i tråd med forvaltningsplanen.

Ut fra ovennevnte (retningslinjer for iverksetting av fellingstillatelser, bestandssituasjonen ift nasjonale bestandsmål, tapssituasjonen og tidligere års erfaringer med fellingstillatelser) tilrår vi at rovviltneemnda i region 3 (Oppland) fatter følgende vedtak:

Sekretariatets forslag til vedtak i rovviltnemnda:

Ut fra retningslinjer for iverksetting av fellingstillatelser, bestandssituasjonen ift nasjonale bestandsmål, tapssituasjonen, og tidligere års erfaringer med fellingstillatelser foreslår Fylkesmannen følgende kvote for betingede fellingstillatelser for perioden 1. juni 2019 - 15. februar 2020 for region 3/Oppland:

4 betingede skadefellingstillatelser på jerv

4 betingede skadefellingstillatelser på ulv,

2 betingede skadefellingstillatelser på bjørn og

1 betingede skadefellingstillatelser på gaupe.

Nemnda kan til en hver tid trekke tilbake betingede fellingstillatelser, for eksempel hvis det blir registrert eller fattet mistanke om annen avgang i løpet av perioden, eller hvis kjønns- og alderssammensetningen blant skutte dyr er uheldig.

Vedtaket er fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, jf. § 77 og rovviltforskriften § 8, jf. §§ 1 og 3.

Fylkesmannen i Innlandet 24. april 2019.